

Heikki Lindfors
27.5.2026

Talousvaliokunta
Eduskunta
TaV@eduskunta.fi

Asia: Asia: U 31/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta

Energiateollisuus ry:n lausunto U 31/2026 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teollisen kapasiteetin kiihdyttämisestä ja vähähiilistämisestä strategisilla aloilla sekä asetusten (EU) 2018/1724, (EU) 2024/1735 ja (EU) 2024/3110 muuttamisesta

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. ET tukee aloitteen tavoitetta edistää eurooppalaista puhdasta teollisuutta. Samoin ET tukee valtioneuvoston kantaa, että toimien tulisi olla harkiten kohdennettuja haitallisten vaikutusten minimoimiseksi.

Julkiset hankinnat

Tasapuolisen energiamarkkinan kannalta on hankalaa, että kuntaomisteiset energiayhtiöt olisivat eri asemassa kuin yksityisomisteiset, esimerkiksi akuissa ja aurinkopaneeleissa. Vaatimusten kohdentumista julkisomisteisiin yhtiöihin tulisi tarkentaa ja rajata. Asetuksen toimeenpanossa, hallinnollisen taakan minimointi ja selkeys on tärkeää hankintalain soveltamisalan piirissä oleville yrityksille.

Lisäksi julkisten hankintojen vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi kaukolämpöyhtiöitä, jotka harkitsevat investointeja ydinkaukolämpöön. ET huomauttaa, että ala on kehittymätön ja kilpailua vertailukelpoisten laitoksien tarjonnassa ei käytännössä ole.

Käsityksemme mukaan julkisten hankintojen vaatimukset koskisivat myös talousvyöhykkeen merituulivoiman kilpailutuksia. ET pitää tärkeänä, etteivät esimerkiksi EU-alkuperävaatimukset saa vaikeuttaa merituulivoimainvestointeja Suomeen.

Julkisiin hankintoihin kohdistuvissa muutoksissa tulee varmistaa riittävät siirtymäajat ja se, että muutokset eivät aiheuta kohtuuttomia kustannuksia esimerkiksi sähköverkkojen kehittämiselle. Muutoksissa tulee huomioida se, että mahdollisten EU-alkuperävaatimukset eivät saa aiheuttaa tilanteita, joissa hankintojen tekemisestä tulee kohtuuttoman vaikeaa esimerkiksi sen vuoksi, että tarjoajia on hyvin vähän. Lisäksi tulee varmistaa, että kaikilla hankintayksiköillä on mahdollisuus hyödyntää toimittajien itseilmoituksia EU-alkuperästä.

Heikki Lindfors
27.5.2026

On hyvä, että alkuperään liittyvät vaatimukset voivat viivästyttää projekteja korkeintaan seitsemän kuukautta. Samaa aikarajaa tulisi soveltaa myös julkisissa hankinnoissa, jotka liittyvät vähähiilisiin materiaaleihin kohtuuttomien viivästysten välttämiseksi.

EU alkuperävaatimukset ja vähähiiliset tuotteet

ET pitää tarpeellisena, että uuden teknologian vähähiilisiä tuotteita edistetään kysyntää luovilla instrumenteilla. Raskaan teollisuuden puhtaat tuotteet eivät ole vielä lähitulevaisuudessa kilpailukykyisiä fossiilisella energialla tuotettuja vastaan, eikä päästökauppa ohjaa niiden käyttöön riittävästi seuraavan vuosikymmenen aikana. Jo voimassa oleva uusiutuvan energian direktiivi ei myöskään ole kyennyt luomaan luotettavaa kysyntää puhtaaseen vetyyn perustuville teollisille tuotteille. ET:n näkemys on, että Unionin laajuiset teollisuussektorikohtaiset toimet ovat tehokkaampi tapa puhtaiden tuotteiden edistämiseksi kuin jäsenmaakohtaiset tavoiteprosentit.

ET pitää lähtökohtaisesti hyvänä periaatetta, että toimitusketjut sijaitsevat Euroopassa. Tämä vahvistaa sekä Unionin teollista kysyntää että parantaa kriittisten komponenttien toimitusvarmuutta. On tärkeää, että made in EU -hankintavaatimuksille asetetaan tarkoituksenmukaiset rajaukset, liittyen merkittävään hinnan nousuun, heikompaan laatuun, tai pieneen toimittajajoukkoon. Made in EU -kriteeristö ei saa luoda käytännössä mono- tai duopoliasemaa yksittäisille teknologiatoimittajille.

Kilpailukyvyyn ja toimitusvarmuuden kehittämiseksi puhtaiden tuotteiden valmistusta EU:ssa kannattaa edistää. On varmistettava, että aloitteen toimet esimerkiksi puhtaan teräksen tuotantoon auttavat käynnistämään nimenomaan eurooppalaista tuotantoa. On huolehdittava, ettei valtiontukiin Aasiassa tai Etelä-Amerikassa perustuva tuotanto pääse heikentämään eurooppalaisen tuotannon mahdollisuuksia. Pohjoismaisella puhtaaseen vetyyn perustuvaa terästä tulisi suosia Unionin ulkopuolelta tuotavaan teräkseen verrattuna.

Hyväksyttävät raaka-aineet puhtaille materiaaleille on syytä harkita tarkkaan. Määritelmät poikkeavat aiemmista lainsäädännöistä erityisesti kestävien hiilen lähteiden osalta. Tuotteissa käytettävän talteenotetun hiilidioksidin tulisi ensisijaisesti olla uusiutuvaa tai jättepohjaista alkuperää fossiilisten hiilen lähteiden sijaan.

On myös tarpeen täsmentää, onko Unionin ulkopuolisessa omistuksessa olevat yritykset kriteeristön mukaisia, jos ne valmistavat tuotteitaan EU:ssa sijaitsevassa tehtaassa.

Autoteollisuuteen liittyvät edistämiskeinot eivät suoraan koske Suomea. On tarpeen harkita, onko mahdollista ottaa muita mahdollisia käyttösektoreita puhtaiden materiaalien soveltamisalaan kuin julkiset hankinnat ja autoteollisuus.

Heikki Lindfors
27.5.2026

Asetus sisältää mahdollisuuden lisätä kemianteollisuuden tuotteita soveltamisalaan delegoiduilla säädöksillä. Viimeaikaiset globaalit kriisit ovat tuoneet ilmi fossiilisten poltto- ja raaka-aineiden toimitusketjujen haavoittuvuuden. Tämä vaikuttaa paitsi energiatuotteiden hintaan ja fyysiseen saatavuuteen, myös lannoitteiden saatavuuteen ja niiden kautta välillisesti ruokahuollon hintaan ja kilpailukykyyn. Olisi harkittava kuinka lannoitteiden tuotannon arvoketju saataisiin mahdollisimman vähähiiliseksi ja toimitusvarmaksi. Velvoitteiden kohdentamisen voisi toteuttaa polttoaineiden tavoin lannoitteiden jakelijoille. Suomella on puhtaan energian ja vedyn avulla mahdollisuuksia näissä arvoketjuissa.

Luvitus ja teollisuuden nopean kehittämisen alueet

ET kannattaa sähköisen asioinnin tehostamista. Kantaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on esitetty, että asiointipisteellä ja lupamenettelyiden digitalisoinnilla olisi taloudellisia vaikutuksia ja niistä aiheuttaisi hallinnollisia lisäkustannuksia, joiden määrään *”vaikuttaisi se, perustettaisiinko kokonaan uusi viranomaisen vai voisiko uusia tehtäviä sisällyttää jo olemassa olevan viranomaisen tehtäviin”*. ET katsoo ilmeiseksi, että asiointipistettä varten ei tulisi perustamaan uutta viranomaista. Suomessa on jo käytössä ja yhä kehityksen kohteena sähköinen yhteyspiste (Luvat ja valvonta –hanke). Näin ollen IAA:n (Industry Accelerator Act, teollisuuden kiihdyttämiseasetus) luvituksen asiointipiste on tavoite, jonka toteuttaminen on jo käynnissä ja lisäksi samantapainen tavoite on jo useassa muussa EU-säännöksessä sekä LVV:n käsittelylaissa. Tavoitteena kansallisen järjestelmän kehittämisessä on, että toiminnanharjoittajat, viranomaiset ja muut tahot saavat kootusti tiedot hankkeen luvituksesta. Tältäkin osin jo olemassa oleva tavoite on IAA:n edellytysten mukainen. ET näkee, ettei IAA:n edellyttämä asiointipiste ei olisi merkittävä muutos nykyisiin tavoitteisiin. Asetuksen velvoittava sanamuoto yrityslompakon käytöstä tulisi muuttaa mahdollisuudeksi, sillä kantaluonnoksen mukaan yrityslompakkoa koskevaa EU-asetusta ei ole vielä hyväksytty ja lisäksi sen käyttö on yrityksille vapaaehtoista. Kantaluonnoksen vaikutusten arvioinnissa on todettu, että *”Lupamenettelyä koskevan sääntelyn suhde YVA-direktiivin (2011/92/EU) ympäristövaikutusten arviointiin on jokseenkin epäselvä.”* Lähtökohtaisesti ET katsoo, että YVA-lain mukainen arviointi pakollisena menettelynä on osa hankeluvituskokonaisuutta. ET katsoo, että YVA-menettely tulee ainakin YVA-selostuksen vireilletulosta lukien kuulua lupamenettelyyn.

ET suhtautuu varovaisen myönteisesti teollisen nopean kehittämisen alueisiin. On huomioitava, että Suomi on laaja maa, jossa on maantieteellisesti laajasti olemassa olevaa teollisuutta, suljettuja teollisuuslaitoksia tai soveltuvia paikkoja uusille teollisille investoinneille. Teollisen nopean kehittämisen alueista ei saa muodostua kynnystä toiminnan aloittamiseen ja toisaalta teollisuuden sijoittuminen alueiden ulkopuolelle tulee säilyä täysin hyväksyttynä. Teollisen nopean kehittämisen alueet voivat parhaimmillaan turvata

Heikki Lindfors
27.5.2026

teollisuuden sujuvan sijoittumisen alueelle, joka on ennen muuta sopiva yritysten näkökulmasta, mutta myös alueellisesti ja sijoituskunnan näkökulmasta sekä ympäristöllisesti sopiva.

ET katsoo, että ehdotuksessa on samoja elementtejä, kun uusiutuvan energian direktiivin (REDIII) mukaisissa ”nopean kehityksen alueissa”. Kansallisesta REDIII:n mukaisesta menettelystä tuli hyvin raskas: menettelyyn kuuluvat mm. kunnan ehdotus LVV:lle, LVV:n toteuttama SOVA-arviointi ja nimeämispäätös sekä ”seulontapäätös”, kun yksittäinen hanke sijoittuu alueelle. REDIII:n nopean kehittämisen alue -menettely tuotti siten kaksi uutta lupapäätöstä ja uuden valitusmahdollisuuden. On erittäin tärkeää, että IAA:n vastaava menettely on täytäntöönpantavissa kevyemmin.

ET ymmärtää kantaluonnoksen varauksellisen suhtautumisen yhteen päätökseen liittyen. Lupamenettely on asetuksen määritelmän mukaan laaja; se kattaa kaikki rakentamiseen, laajentamiseen/muuttamiseen sekä käyttöön liittyvät luvat, mukaan lukien rakennus-, kemikaali-, verkkoonliittymisluvat sekä tarvittavat arvioinnit. Myös ET näkee, että on haastavaa, tai nykyinen kansallinen lainsäädäntö huomioiden lähes mahdotonta, että kaikki arvioinnit ja luvat voitaisiin jättää kerralla, koska tyypillisesti ne jätetään hankekehityksen sallimassa järjestyksessä ja aikataulussa; esim. YVA alkuvaiheessa, ympäristölupa ennen investointipäätöstä, rakentamislupa aivan loppuvaiheessa laitteistojen hankinnan ja rakennussuunnittelun jälkeen jne. ET katsoo kuitenkin, että asetuksen ajatus hankekohtaisesti tarkasteltavasta lupakokonaisuudesta on kannatettava. Asetusehdotuksen mukaan lupamenettelyprosessin lopputuloksena tulee olla kattava päätös, joka asetuksen määritelmän mukaan on yksi päätös tai ”set of decisions”. Näiden koordinointi yhden viranomaisen toimesta on kannatettavaa. On varmistettava, että asetusehdotuksen tarkoittama kattava päätös ei johda uuteen lupatyyppiin, vaan enemminkin kokoaa ja yhteensovittaa nykyisiä.

Kantaluonnoksessa on monin kohdin (oikeusperusta, suhteellisuusperiaate, suhde kunnalliseen itsehallintoon sekä valtioneuvoston kanta -osuus) kiinnitetty huomiota nopean kehittämisen alueiden suhteeseen kuntakaavoitukseen. ET yhtyy näkemykseen, että vaikutukset kansalliseen alueidenkäytön suunnitteluun tulisi pyrkiä selventämään. ET katsoo, että nopean kehittämisen alueiden nimeäminen voisi kohdistua valtion sijaan tai vaihtoehtoisesti myös kunnille. Viimekädessä kunta päättää alueidenkäytöstä ja kunnassa alueiden kaavoituksen yhteydessä tehdään SOVA-arviointi.

Jotta nopean kehityksen alueesta olisi hyötyä toimintojen luvittamiseen, tulisi lähtökohtaisesti alueelle tehtävän SOVA:n kattaa vaikutusten arviointi siten, että erillistä YVA-menettelyä ei enää vaadittaisi.

Heikki Lindfors
27.5.2026

Verkkokapasiteetin huomioiminen

Teollisuuden nopean kehittämisen alueiden määrittämisessä tulisi huomioida yhtenä tekijänä vapaan verkkokapasiteetin saatavuus.

On huomioitava, että verkon kehittämissuunnitelmien arviointi on Energiaviraston, ei jäsenmaan, tehtävä ja toteutettavissa osana normaalia kehittämissuunnitelmien laadinta ja arviointiprosessia.

Jäsenmaiden ja kansallisten viranomaisten tulee kannustaa ennakoiviin verkkoinvestointeihin. Tämä on merkityksellistä myös nopean kehittämisen alueiden osalta, mutta myös muuten verkkojen kehittämisessä.

Lisätietoa:

Heidi Lettojärvi,
johtava asiantuntija, Ympäristösääntely ja ilmansuojelu, energiantuotannon sivutuotteet

+358400216797

heidi.lettojarvi@energia.fi

Heikki Lindfors,
johtava asiantuntija, vety ja kaasut

+358400216797

heikki.lindfors@energia.fi